

Євгенія Коваленко

Дніпропетровський національний університет ім. О.Гончара

Постановка проблеми. У даний час більшість населення України виявляє помітно виражений інтерес до спорту. Разом з тим, цей інтерес носить, швидше, споглядальний, пасивний характер, оскільки лише порівняно невелика частина людей активно або ж регулярно займається спортом. Основна ж маса жителів України або епізодично займається спортом, або повністю байдужа до нього.

Мета дослідження. Дослідити за даними літератури, місце рухової активності в повсякденному житті різних груп населення, з урахуванням їхніх потреб і цінностей, а також основні чинники, які стримують процес залучення людей до рухової активності як важливої складової здорового способу життя.

Завдання:

1. За опублікованими результатами проведеного моніторингу дослідити роль спорту для всіх в повсякденному житті населення України.
2. Проаналізувати ставлення населення до спортивно активного і пасивного способу життя.
3. Визначити сутність туризму, як виду рухової активності.

Результати досліджень. За результатами масового опитування населення України в рамках соціологічного проекту «Моніторинг рівня залучення населення України в спорт для всіх», а також експертного опитування фахівців у області спорту, дозволяють констатувати, що більшість населення України (приблизно $\frac{3}{4}$ опитаних) тією чи іншою мірою виявляє інтерес до спортивних подій. При цьому біля третини населення країни регулярно цікавиться спортивним життям (рідше всіма спортивними подіями, частіше – тільки подіями в окремих видах спорту), а близько 40% проявляють інтерес час від часу і лише по відношенню до якихось крупних подій в області спорту. Що стосується повної відсутності інтересу до спортивних подій, то вона була зафіксована приблизно у чверті дорослих жителів України. Що стосується змістовної сторони інтересу населення України до різних спортивних змагань, то вона характеризується достатньо помітно вираженою різноманітністю. Найвищий інтерес у населення країни викликають футбол, бокс, фігурне катання і художня гімнастика.

Неоднозначність оцінок умов у країні для залучення до спорту широких мас населення свідчить про наявність в Україні певних проблем у плані цивілізованого відношення її громадян до свого здоров'я, про відсутність у багатьох з них потреби в руховій активності [1].

В результаті недостатньої рухової активності в організмі людини порушуються нервово-рефлекторні зв'язки, закладені природою і закріплені в процесі важкої фізичної праці, що призводить до розладу регуляції діяльності серцево-судинної та інших систем, порушення обміну речовин і розвитку дегенеративних захворювань (атеросклероз і ін.). Для нормального функціонування людського організму і збереження здоров'я необхідна певна "доза" рухової активності [2].

Населення в цілому достатньо суперечливо сприймає як умови для ведення спортивно активного способу життя, так і саму можливість займатися спортом для збереження і зміцнення власного здоров'я, що є в його розпорядженні. Протягом останніх років близько 40% жителів країни з тим або іншим ступенем активності займалися спортом. При цьому, як правило, вони явно віддавали перевагу найдемократичнішим і доступнішим (у матеріальному і організаційно-технічному відношенні) видам спорту: футболу, волейболу, гімнастиці, легкій атлетиці і т.п. Абсолютна більшість тих, хто займався спортом, вважала за краще проводити заняття не у складі спеціально створених для цього структур (спортивних клубів, секцій і т.п.), а самостійно, або ж у складі неформальних структур, що не мають тренера або інструктора. Навірно, це також було викликано прагненням максимально заощадити кошти на проведення подібних занять. [1]

Спортивний туризм є невід'ємною складовою загальнодержавної системи фізичної культури і спорту. Він спрямований на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей людини шляхом її залучення до участі у спортивних походах різної складності та змаганнях з техніки спортивного туризму. Головна особливість спортивного туризму полягає у тому, що він, на відміну від більшості інших видів спорту, не потребує відносно великих матеріальних видатків, так як, по-перше, розвивається в існуючому навколишньому природному середовищі і не вимагає значних фінансових вкладень для підготовки та проведення туристсько-спортивних масових заходів та зведення спеціальних споруд для їх проведення, по-друге, матеріально-технічне та організаційне забезпечення зазначених заходів, значною мірою, здійснюється силами та засобами самих

туристів, по-третє, вже склалася і діє громадська система підготовки та підвищення кваліфікаційних кадрів, яка з мінімальними видатками з боку держави може і надалі ефективно функціонувати.

Спортивний туризм є важливим засобом сприяння підвищенню соціальної і трудової активності людей, задоволення їх моральних, естетичних та творчих запитів, життєво важливої потреби взаємного спілкування, розвитку дружніх стосунків між народами і зміцнення миру. Спортивний туризм здійснює різноманітні спортивні, оздоровчі, рекреаційні, пізнавальні, виховні, економічні та інші функції, але через низку чинників рівень їх реалізації на сьогодні не відповідає потенційним можливостям туристсько-спортивного руху в Україні [3].

Розвиток нових напрямів спортивного туризму екстремального, пригодницького, вітрильних та інших подорожей, проведення комбінованих за видами туризму подорожей з використанням наявних природно-рекреаційних, історико-культурних та кадрових ресурсів країни, не тільки створює умови для залучення до активних занять спортивним туризмом населення України, а й має стимулюючий вплив на розвиток міжнародного та зарубіжного туризму, сприяє загальному розвитку туристичної галузі України як потенційно високорентабельної галузі економіки та її входженню до світового туристичного ринку.

Однак, на сьогодні, незважаючи на наявні потенційно великі можливості, свою соціальну і економічну значущість, спортивний туризм в Україні розвинутий недостатньо. Труднощі, з якими зіткнувся у своєму розвитку спортивний туризм, в першу чергу, пов'язані з економічними проблемами суспільства, а також з майже повною відсутністю державної та громадської підтримки цього виду спорту, недосконалістю, а в окремих випадках і відсутністю сучасної нормативно-правової, методичної та інформаційної бази, яка б враховувала його реалії, а також внутрішніми організаційними проблемами в самому туристсько-спортивному русі, що накопичилися за останні роки. Базовою умовою подальшого динамічного розвитку спортивного туризму є створення його ефективної національної моделі як масового самодіяльного спорту та спорту вищих досягнень, яка б сприяла зростанню спортивної майстерності туристів [4].

Як зазначали у своєму звіті фахівці, які проводили моніторинг в даний час переважна більшість дорослого населення України бажає, щобі їхні діти або онуки вели більш рухливий спосіб життя, на дозвіллі систематично займалися будь-якими видами спорту. Що ж до

підготовки підростаючого покоління до занять професійним спортом, то думки респондентів розподілилися вельми неоднозначно: питома вага прихильників такого варіанту спортивних занять приблизно рівна антимій вазі його супротивників.

Результати моніторингу свідчать, що найпомітніший стимулюючий вплив на залучення людей до спорту має, перш за все, бажання бути здоровими, а також такі обставини, як бажання бути привабливими, релаксація спортивних споруд поблизу будинку, бажання бути кращими, сильнішими, і мати високий рівень добробуту [1].

Висновки. Загальні висновки проведеного моніторингу та його опублікованих результатів зводяться до наступного: більша частина населення має бажання займатися спортом та визнає цінність здорового способу життя і хотіла б, щоб підростаюче покоління активно до нього залучалося. Але одним з основних стримуючих чинників на цьому шляху є обмежені фінансові можливості значної частини дорослого населення.

Перспективами подальших досліджень є вивчення уподобань людей щодо різних форм масових спортивних заходів та визначення найбільш комфортних і привабливих організаційних структур для заняття спортом.

Література:

1. Інвіт за результатами соціологічного дослідження на тему «Моніторинг рівня залучення населення до спорту для всіх», ТОВ «Research & Branding group», 2008 р.
2. Грибан В.Г. Валеологія: підручник для студентів ВНЗ / В.Г.Грибан. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 214 с.
3. Соколов В.А. Спортивний туризм на сучасному етапі / В.А. Соколов, Ю.В. Штангуї, І.В. Петрова // Туризм у XXI столітті: глобальні тенденції і регіональні особливості: матеріали між народ. нак.-прак. конф. (10-11.10.2001р.). – Київ, 2002.
4. Серкіз Я.І. З Історії українського мандрівництва / Серкіз Я.І. // Проблеми розвитку туризму в Україні і завдання відновлення історичної пам'яті: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – К., 2004.